

Kulturdepartementet,
Postboks 8030 Dep.,
0030 Oslo.

postmottak@kud.dep.no

Oslo, 19.12.2011.

Deres ref.: 2007/05376 KA ILK:lod

Forskrift om endring av Forskrift om stipend basert på gjennomført kunstutdanning og Forskrift om statens stipend og garantiinntekter for kunstnere - høring

Det vises til utsendt høringskriv fra Kulturdepartementet av 20.09.2011

Kulturdepartementet foreslår at den nåværende ordningen med stipend basert på gjennomført kunstutdanning endres og erstattes av en ny todelt ordning med diversestipend og arbeidsstipend for nyutdannede kunstnere.

Norske Billedkunstnere vil til saksgangen først bemerke den korte tiden mellom høringsfrist (20.12.2011) og ikrafttreden av den foreslåtte forskrift (01.01.2012). Det kan anføres her at man forutsetter en antatt enighet om forslagene og at endringer vil bli foretatt uansett. Høringen kan dermed lett oppfattes som illusorisk.

Norske Billedkunstnere vil i utgangspunktet hevde at det nåværende stipendet basert på gjennomført kunstutdanning er en avgjørende og nødvendig økonomisk ordning for å kunne etablere seg som billedkunstner etter gjennomført Kunstakademi / Høyskole. Vi vil derfor fastholde at det mest optimale hadde vært å beholde ordningen som den er nå og i tillegg med inkludering av kunststudentene fra Universitetet i Tromsø.

Det må også bemerkes at Norske Billedkunstnere finner at behovet og motivet for endringen av den eksisterende ordningen synes lite begrunnet. Argumentasjonen om at stipend skal forbeholdes "kunstnere som går inn i yrket" og "ha til hensikt å etablere seg i yrket" synes svært uklart. Tilnærmet samtlige som fullfører en kunstutdannelse vil ha til hensikt å kunne fungere som kunstnere. Etableringen og fagutøvelsen har imidlertid en sterk forbindelse med økonomi og særlig i den første fasen etter utdanningen.

Ordningen gjelder i dag for den yrkesgruppen som har lavest inntekt og som etter utdanningen må skape sin egen arbeidsplass som selvstendig næringsdrivende. Nyutdannede billedkunstnere har svært få muligheter for lønnsinntekt i klassisk forstand, eller være tilknyttet kunstneriske oppdrag med en sikker og forutsigbar økonomi. Her handler det om en yrkesgruppe som skal etablere seg i et atelier, finansiere kunstproduksjonen i tillegg til deler av utstillingene og formidlingen.

En billedkunstner vil med nødvendighet søke flere finansieringskilder for å etablere seg på et atelier. Enten gjennom tilknyttet kunstnerisk arbeid eller annet arbeid, for etter hvert å arbeide med sin kunst. Stipend basert på gjennomført kunstutdanning er derfor en viktig ordning for å lette den økonomiske overgangen fra utdanning til yrkesutøvelse. Et demokratisk rettferdighetsprinsipp burde i dette tilfellet handle om lik rett til utdanning og like muligheter til etablering innenfor valgt yrke.

At markedet ikke kan absorbere alle som ønsker å etablere seg som kunstnere er etter vår mening ikke tilstrekkelig underbygget. Ståsted i eget kunstnerskap utvikler seg etter forskjellige tidslinjer. En billedkunstners evne til å bli absorbert i et marked varierer, og forteller ingen ting om kvalitet og styrke i det kunstneriske arbeidet over tid. At en kunstner er absorbert i et marked fører heller ikke automatisk til at annet tilknyttet arbeid blir uaktuelt.

Når det gjelder veksten i antall kunstnere på 30 prosent er dette et tall som ikke stemmer for vår yrkesgruppe. For billedkunstnere er veksten i antall kunstnere på 16,4 prosent over 12 år (1993 til 2006). Til sammenlikning hadde det samlede studenttallet ved landets universiteter og høyskoler fra 1988 til 1990 en økning på 22 prosent. (SSB)

Norske Billedkunstnere mener at kandidater som har utdannelse fra utlandet og som skal etablere seg i Norge er en utfordring. Imidlertid har tilknytning til utdanningsinstitusjon vært et vesentlig kriterium for stipend basert på gjennomført kunstutdanning. Dette fordi ordningen opprinnelig var en utdanningspolitisk ordning knyttet til Statens Lånekasse. Innvendingen fra departementets side er etter vår mening basert på at dette er en næringspolitisk ordning og ikke en ordning knyttet til kunstutdanningene. At ordningen trolig er et brudd på etableringsfriheten etter EØS-avtalen art. 31, er etter vårt syn ikke tilstrekkelig belyst i høringsutkastet. Her vil vi påpeke at kunstnerisk praksis i dag er unntatt andre næringspolitiske lovverk som for eksempel kunstnerisk virksomhet i enkeltmannsforetak, regnskapsplikt og krav om overskudd i næring.

Departementet ber også om at høringsinstansene spesielt utaler seg om fristen for innsendelse av søknad før 15. oktober, det året man avslutter sin utdanning. Dette vil etter vår mening gjøre stipendkomiteens vurderingsarbeid i forhold til kunstnerisk kvalitet problematisk og muligens verdiløs. Spesielt med tanke på at stipendiet skal tildeles de som "har til hensikt å etablere seg i yrket". De fleste kunststudenter vil ha til hensikt å etablere seg i yrket etter endt utdanning. På dette stadiet av utdanningsløpet, før en eventuell avgangsutstilling, vil vurderingsgrunnlaget for kunstnerisk kvalitet være mangelfull og tildelingene vil fremstå som både tilfeldig og uhensiktsmessig. Å tildele stipend til noen fremfor andre vil også virke svært urettferdig. En løsning på dette problemet vil være å tildele stipend med likt beløp for alle studentene tilnærmet likt dagens ordning.

Alternativet med tildeling etter avsluttet utdanning med søknad påfølgende høst, er ytterligere problematisk. Her vil det gå ett år mellom ferdig utdanning på våren, søknad påfølgende høst og tildeling av stipend året etter. Hensikten med stipend basert på gjennomført kunstutdanning vil da falle bort, da billedkunstnerne ytterligere vil bli drevet bort fra etablering, til arbeidstilknytning på andre områder.

Norske Billedkunstnere mener at alternativet med to typer stipend som skissert i Kulturdepartementets skriv og i utkast til endring av forskriftene ikke synes spesielt hensiktsmessig eller rasjonelt.

Norske Billedkunstnere mener det eventuelt vil være mest praktisk å innføre kun en ordning med diversestipend som foreslått, og med inkorporering av midlene som foreslås i ordningen med et seksmåneders skattepliktig arbeidsstipend. Maksimalbeløpet for diversestipendet kan da økes.

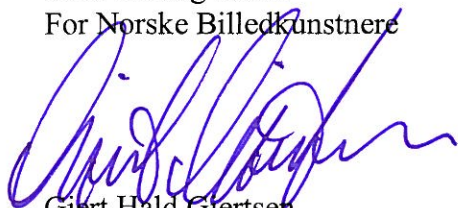
Arbeidsstipend bør uansett ha en lengde og størrelse som gir et tidsmessig aspekt lenger enn et halvt år. Dersom den nåværende ordningen splittes synes departementets merknader om flere ordinære arbeidsstipend for yngre å være mindre problematisk.

Norske Billedkunstnere ønsker primært å beholde den nåværende ordningen. Ved en eventuell endring vil vi imidlertid kreve at:

- Kunstutdanningen ved Universitetet i Tromsø i økonomisk sammenheng må inkluderes i utfasingen av den eksisterende ordningen.
- Midlene fra Tromsø må inngå i størrelsen på bevilgningene til ny stipendordning.
- I tillegg må det bevilges økt støtte til organisasjonenes stipendkomiteer for å kompensere arbeidet med behandlingen av flere søknader.

Norske Billedkunstnere imøteser en positiv respons på våre merknader.

Med vennlig hilsen
For Norske Billedkunstnere

Gjert Hald Gjertsen
Daglig leder

Hilde Rognskog (sign)
Styreleder